

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВА

Факультет	Образотворче мистецтво	Рівень вищої освіти	перший (освітній)
Кафедра	Теорії і історії мистецтв	Рік навчання	2
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	Вибіркова
Спеціальність	023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація	Семестр	3

ІСТОРІЯ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА

Семестр III

1 вересня 2021 р. — 14 грудня 2021 р.

Викладач	Сушко Валентина Анатоліївна, доцент, кандидат історичних наук, доцент кафедри теорії і історії мистецтв
E-mail	393570@ukr.net
Заняття	Понеділок: 10.45 — 12.20 та 13.00 — 14.35
Консультації	Понеділок 12.20 — 13.00
Адреса	ауд. 206, поверх 2, корпус 3, вул. Мистецтв 8
Телефон	(057)720-23-47 (кафедра), 067-42-28-683 (Сушко В.А.)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи і лише у робочі дні. Умови листування: 1) в *темі* листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (скорочено – ІДУМ); 2) в полі тексту листа позначити, хто звертається – анонімні листи розглядатися не будуть; 3) прикріплені файли підписувати таким чином: *прізвище_завдання*. Розширення: *текст – doc, docx, ілюстрації – jpeg, pdf*. Окрім роздруківок для аудиторних занять, роботи для рубіжного контролю мають бути надіслані на пошту викладача.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна не має обов'язкових передумов для вивчення.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

1. Антонович С.А., Захарчук-Чугай Р. В., Станкевич М.Є. Декоративно-прикладне мистецтво. Львів, 1993.
2. Моран, де Анри. История декоративно-прикладного искусства. М., 1982.
3. Нариси з історії зарубіжного декоративно-ужиткового мистецтва: Навч. посібник / Я.П.Запаско (керівник авторського колективу), В.І.Білик, І.В.Голод, С.П.Лупій, Г.Г.Стельмащук, Р.Т.Шмагалю. К., 1995.

4. Селівачов М.Р. Лексикон української орнаментики. К., 2005.
5. Сушко В.А. Методичні рекомендації до вивчення навчальної дисципліни «Історія декоративно-ужиткового мистецтва». Х., 2019.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Блокнот для конспекту, ручка.

Гаджети з можливістю виходу до мережі Інтернет. Програми, необхідні для виконання завдань: MicrosoftWord.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою вивчення дисципліни «Історія декоративно-ужиткового мистецтва» є отримання студентами знань з історії розвитку декоративно-ужиткового мистецтва.

Мета визначає **завдання**: ознайомлення студентів з історією розвитку декоративно-ужиткового мистецтва, засвоєння ними знань про розвиток стилів та технологій у цьому мистецтві, отримання відомостей про найвидатніших майстрів та школи різних видів декоративно-ужиткового мистецтва, формування у студентів навичок мистецтвознавчого аналізу творів декоративно-прикладного мистецтва, розширення термінологічної бази та опанування історіографією дисципліни.

Дисципліна забезпечує спеціалізовані (фахові) компетентності: знати періодизацію, характерні особливості та термінологію розвитку основних видів декоративно-ужиткового мистецтва; орієнтуватися у видах декоративно-ужиткового мистецтва за матеріалами та технологіями, у стилістиці та етно-регіональному походженні творів; давати розгорнуту усну та письмову характеристику періодів, видів, творів та персоналій декоративно-ужиткового мистецтва.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Основна спрямованість дисципліни визначається фаховим сприйняттям особливостей народних та авторських мистецьких практик.

Дисципліна вивчається протягом 2-го курсу (3 кредити ECTS, 90 навчальних години, в тому числі 65 години аудиторні: 32 години лекційних та 28 годин семінарських занять, 5 годин контрольних робіт та 25 годин – самостійних). Всього курс має 4 модулі та 21 тему.

МОДУЛЬ 1.

Теоретична частина. Загальна характеристика декоративно-ужиткового мистецтва:

Тема 1. Історія розвитку та вивчення декоративно-ужиткового мистецтва.

Тема 2. Принципи класифікації декоративно-ужиткового мистецтва.

Тема 3. Основні види декоративно-ужиткового мистецтва.

Тема 4. Типологічні групи декоративно-ужиткового мистецтва.

Декоративно-утилітарні тканини.

Тема 1. Види декоративно-утилітарних тканин за технологією виготовлення: ткацтво, вишивка, вибійка, килимарство та виготовлення гобеленів. Характеристика кожного виду.

Тема 2. Художнє ткацтво: загальний історичний екскурс, види, сировина, обладнання, технологія. Типологія творів. Стилї у художньому ткацтві.

Тема 3. Костюм як комплекс декоративно-ужиткового мистецтва певної епохи. Регіональні, вікові особливості українського народного костюму.

Тема 4. Художня обробка шкіри: загальний історичний екскурс, види, сировина, обладнання, технологія. Типологія творів.

МОДУЛЬ 2.

Художня деревообробка.

Тема 1. Художня обробка дерева: загальний історичний екскурс, види, сировина, обладнання, технологія. Типологія творів.

Тема 2. Художнє меблярство.

Тема 3. Стили у художній обробці дерева.

Обробка металів, каменю, кістки та рогу.

Тема 1. Художня обробка металу: загальний історичний екскурс, види, сировина, обладнання, технологія. Типологія творів. Стили у художній обробці металу.

Тема 2. Художня обробка каменю: загальний історичний екскурс, види, сировина, обладнання, технологія. Типологія творів. Стили у художній обробці каменю.

Тема 3. Художня обробка кістки та рогу: загальний історичний екскурс, види, сировина, обладнання, технологія. Типологія творів. Стили у художній обробці кістки та рогу.

МОДУЛЬ 3. Художні вироби з глини та гутництво.

Тема 1. Кераміка, фарфор, фаянс: загальний історичний екскурс, види, сировина, обладнання, технологія. Типологія творів. Стили у художній обробці глини.

Тема 2. Художнє скло: загальний історичний екскурс, види, сировина, обладнання, технологія. Типологія творів. Стили художнього скла.

МОДУЛЬ 4. Атрибутика та музичні інструменти.

Тема 1. Художнє плетіння: загальний історичний екскурс, види, сировина, обладнання, технологія. Типологія творів. Стили у художньому плетінні.

Тема 2. Витинанка: загальний історичний екскурс, національні та регіональні особливості сюжетів.

Тема 3. Писанкарство як сакральне мистецтво: загальний історичний екскурс, сировина, обладнання, технологія. Типологія творів. Національна та регіональна специфіка творів писанкарства.

Тема 4. Іграшка: загальний історичний екскурс, сировина та особливості виготовлення. Типологія творів. Специфіка іграшок у традиційних культурах.

Тема 5. Музичні інструменти: загальний історичний екскурс, класифікація, сировина та технологія виготовлення.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми розкриваються шляхом лекційних і семінарських занять та контрольних робіт. Самостійна робота студента спрямована на завершення семінарських завдань. Зміст самостійної роботи складає пошук додаткової інформації та її аналіз, підготовка усних доповідей за семінарськими темами дисципліни.

Система оцінювання має накопичувальний характер, а саме отримання певного балу за кожен тему дисципліни (семінар, контрольна).

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Формою контролю є залік. Для отримання заліку необхідним є пройти проміжний контроль у формі поточної перевірки процесу самостійної роботи, а також виконання контрольних робіт. Накопичувальний мінімальний бал складає 40.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)		Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	А	A+	98–100	задовільно	64–74	D
			A	95–97		60–63	E
			A-	90–94	незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B			незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C					

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Під час занять студентам необхідно вимкнути звук мобільних телефонів. За необхідності студент має спитати дозволу вийти з аудиторії (окрім заліку).

Заохочується власна думка з теми заняття, аргументоване відстоювання позиції. У разі відрадження, хвороби тощо викладач має перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю зі студентами.

Щодо відвідуваності занять:

- студент повинен виконувати графік навчального процесу та вимоги навчального плану, тобто відвідувати всі види навчальних занять, передбачені навчальним планом;
- у разі неможливості з поважних причин відвідати заняття проінформувати викладача;
- якщо студент пропустив певну тему, він повинен самостійно відпрацювати її та на заліку відповісти тезово на ключові питання з теми;
- студент повинен брати участь у семінарах, виконати тестовий контроль та інші роботи, що визначені робочим планом навчальної дисципліни;
- обов'язком є присутність студента на проміжному контролі та заліку.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх доповідях, статтях, при складанні заліку тощо). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час проміжного контролю помічено списування, студент втрачає право отримати бали за тему і складає її під час заліку, отримуючи не більше 50% балів від максимальних за цю частину.

Корисні посилання: <https://zakonodavstvo.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>

<https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

<http://www.etnolog.org.ua>

<http://ethnology.lviv.ua>

РОЗКЛАД КУРСУ

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Години	Рубіжний контроль	Деталі
06.09.	1 — 4	лекція	Теоретична частина. Загальна характеристика ДУМ	4	Семінар	Лекція
13.09.	5-6	лекція	Художні тканини.	4	Контрольна робота	Лекція, перевірна робота
20.09.	7 — 8	лекція	Костюм. Художня обробка шкіри	4	Семінар	Лекція, доповідь
27.09.	9 - 11	лекція	Художня деревообробка.	4	Семінар	Лекція, доповідь
04.10.	12	лекція	Художня деревообробка.	4	Опитування	Лекція
11.10.	13	лекція	Художнє металірство.	4	Семінар	Лекція
18.10.	14- 15	лекція	Золотарство. Обробка каменю, кістки та рогу	4	Семінар	Лекція, доповідь
25.10.	16	лекція	Художня кераміка.	4	Семінар	Лекція, доповідь
01.11.	17	лекція	Художня кераміка	4	Контрольна робота	Лекція, доповідь
08.11.	18	лекція	Художня кераміка.	4	Семінар	Лекція, доповідь
15.11.	19	лекція	Гутництво.	4	Семінар	Лекція, доповідь
22.11.	20	лекція	Художнє плетення. Писанкарство. Витинанка	4	Семінар	Лекція, доповідь
29.11.	21	лекція	Книга як витвір мистецтва.	4	Семінар	Лекція, доповідь
06.12.	22	Лекція	Іграшкарство.	4	Семінар	Лекція, доповідь
13.12.	23	лекція	Музичні інструменти	4	Семінар	Лекція, доповідь
		Залік		2		

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Тема	Форма звітності	Бали
1.	Теоретична частина.	10
2.	Художні тканини. Костюм.	20
3.	Художня деревообробка.	20
4.	Золотарство.	10
5.	Художня кераміка (типи, види)	30
6.	Атрибутика.	10
Всього балів		100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

	Бали		Критерії оцінювання
	0–20	0–30	
A+	20	30	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали та приклади за темою. Відповів на додаткові питання. Подача акуратна, без помилок
A	17–19	27–29	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали за темою. Подача акуратна, без помилок
A-	16	26	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, подача акуратна, без помилок
B	12–15	20–25	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив декілька незначних помилок
C	8–11	10–19	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив значні помилки, є невеликі проблеми з форматуванням
D	4–7	6–9	Студент не в повному обсязі опанував матеріал теми, робота виконана на недостатньому рівні із значними недоліками (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, відсутність творчого підходу тощо), наявні проблеми з форматуванням
E	1–3	1–5	Аспірант в недостатньому обсязі опанував матеріал теми, виконана робота має багато значних недоліків (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, невідповідність завданню, невчасна подача виконаної роботи, неохайність подання тощо).
	0	0	Пропуск рубіжного контролю

Оцінюванню підлягають завдання семінарських занять та виконання контрольних робіт. У результаті виставляється загальна оцінка з кожної теми.

Оцінка за семінарські заняття (за кожну тему) складає 10 балів. Тестовий контроль оцінюється у 20 балів. Загальна максимальна кількість – 50 балів. У випадку, коли завдання до семінарських занять виконуються несвоєчасно без поважної на те причини, максимальна оцінка за тему знижується і складає 5 балів.

В оцінці теоретичних знань студентів враховуються такі моменти: достатність обсягу відповіді (повна, недостатньо повна, неповна); ґрунтовність обізнаності з основними поняттями, принципами, законами, правилами; зрозумілість основного завдання запитання; логічність викладу матеріалу; обґрунтованість основних положень власних міркувань; вміння інтегрувати та диференціювати знання.

Оцінка за контрольну роботу складає 40 балів. Вона є обов'язковою до виконання. В оцінці виконання завдання враховується здатність студента: усвідомлювати вимогу завдань;

перекладати їх на мову наукових понять; застосувати принципи, закономірності, правила для вирішення конкретних завдань; логічно і аргументовано викладати суть власних суджень і рішень.

Максимальна оцінка за дисципліну складає 100 балів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Білецька В. Ю. Вишиті кожухи в Богодухівській окрузі на Харкіщині // Науковий збірник Харківської науково-дослідчої катедри історії української культури. Ч. VII. Етнологічно-краєзнавча секція. Вип. 1./ За ред. О.В. Ветухова.– Харків, Державне видавництво України, 1927.– С. 63–70, іл. на вклейці.
2. Білецька В. Українські сорочки, їх типи, еволюція й орнаментация // Матеріали до етнології й антропології / Етнографічна комісія Наукового товариства ім. Шевченка у Львові. Т. XXI–XXII – Частина 1. Збірник праць, присвячений пам'яті В.Гнатюка. [Впорядкував Ф.Колесса].– Львів: З друкарні Наукового Товариства імені Шевченка, 1929.– С. 43–109
3. Большая иллюстрированная энциклопедия древностей. Прага, 1980.
4. Виникнення орнаменту і класифікація орнаментальних мотивів. Вип. I. / Укл. Г.Г.Стельмашук. Львів, 1993.
5. Гасюк О.О., Степан М.Г. Художнє вишивання: Альбом.– 6-е вид., стер.– К.: Вища шк. Головне вид-во, 1989.– 247 с., 287 іл.
6. Декоративно-ужиткове мистецтво. Словник. У 2-х томах / Запаско Я.П., Голод І.В., Білик В.І., Кравченко Я.О., Лупій С.П., Любченко В.Ф., Мельник І.А., Чарновський О.О., Шмагало Р.Т. Львів, Афіша, 2000.
7. Жолтовський П. Художній метал. Історичний нарис. К., 1971.
8. Захарчук-Чугай Р.В., Антонович Є.А. Українське народне декоративне мистецтво. Київ, Знання, 2012.
9. Иллюстрированная энциклопедия моды. Прага, 1986.
10. Історія українського мистецтва у 6 томах:
11. Історія українського мистецтва. Т. 1. Мистецтво найдавніших часів та епохи Київської Русі.– Київ, Головна редакція Української радянської енциклопедії, 1967.
12. Історія українського мистецтва. Т. 2. Мистецтво XIV – першої половини XVII ст.– Київ, Головна редакція Української радянської енциклопедії, 1967.– 472 с.
13. Історія українського мистецтва. Т. 4. Кн. 1. Мистецтво кінця XVIII – першої половини XIX ст. – Київ, Головна редакція Української радянської енциклопедії, 1969.– 436 с.
14. Історія українського мистецтва. Т. 4. Кн. 2. Мистецтво другої половини XIX ст. – Київ, Головна редакція Української радянської енциклопедії, 1970.– 364 с.
15. Каминская Н.М. История костюма. М., 1986.
16. Кес Д. Стили мебели. Будапешт, 1981.
17. Коптские ткани. Сост. Шуриков. Л., 1967.
18. Курилович А.Н. Белорусское народное ткачество. Минск, 1981.
19. Матейко К.І. Український народний одяг. К., 1977.
20. Наврицкий А. Кузнечное ремесло. М., 1988.
21. Нечипоренко С.Г. Вибійка в Україні. К., 2010.
22. Нечипоренко С.Г. Декоративні тканини та килими України. К., 2005.
23. Нечипоренко С.Г. Українська вишивка. К., 2010.
24. Осередки народних художніх промислів УРСР // Народні художні промисли УРСР: Довідник. К.: Н. думка, 1986.144 с.
25. Павлович А. До питання про еволюцію українського народного орнаменту // Матеріали до етнології й антропології / Етнографічна комісія наукового товариства ім. Шевченка у Львові. [Впорядкував Ф.Колесса]. Т. XXI – XXII – Частина 1. Збірник

- праць, присвячений пам'яті В.Гнатюка. Львів: З друкарні НТШ, 1929. С.111–116.
26. Пошивайло О.М. Гончарство Лівобережної України XIX – початку XX століть і відображення в ньому основних духовних настанов української народної свідомості. Київ, Молодь, 1991. 282 с.
 27. Руденко С.И. Древнейшие в мире ковры и художественные ткани. М., 1968.
 28. Семерак Г., Богман К. Художественная ковка и слесарное искусство. М., 1982.
 29. Сумцов М.Ф. Дослідження з етнографії та історії культури Слобідської України. Вибрані праці / Упорядкування, підготовка тексту, передмова, післямова та примітки М.М.Красикова.— Харків: Видавництво “АТОС”, 2008.— 558 с., 30 с. іл.
 30. Сумцов Н.Ф. Писанки. К., 1891.
 31. Сушко В.А. Українське вишивання на Слобожанщині XIX - XX ст. / В. Сушко // Нар. творчість та етнографія. — 2007. — № 6. — С. 66-70. — Бібліогр.: 28 назв. — укр.
 32. Сушко В.А. Українське традиційне вишивання на Слобожанщині: інформаційний довідник та методичні матеріали. Харків, ХОСЮТур, 2008. 60 с.
 33. Сушко В.А., Кривоустов С.М. Український та російський костюм на Слобожанщині: інформаційно-методичний довідник. Харків, ХОСЮТур, 2009. 64 с.
 34. Сушко В.А., Чугаєва В.П. Українська народна архітектура Слобожанщини: інформаційний посібник / Головне управління освіти і науки Харківської обласної державної адміністрації, Харківська обласна станція юних туристів. Х.: ПП “Стиль — Іздат”, 2006. 52 с.
 35. Таранушенко С. Мистецтво Слобожанщини XVII – XVIII вв. Харків, Музей українського мистецтва, 1928. 9 с., XXXVI табл. Іл.
 36. Таранушенко С.А. Наукова спадщина. Харківський період. Дослідження 1918 — 1932 рр.: монографічні видання, статті, рецензії, додатки, таранушенкознавчі студії / упоряд. О.О.Савчук, С.І.Білокін; підготовка тексту О.О.Савчук, М.М.Красиков; наук. Ред.. М.М.Красиков; передм. С.І.Білокоця; прим. О.О.Савчука. Харків: Видавництво “АТОС”, 2009. 432 с.
 37. Українське народне мистецтво. Вбрання. К.: Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1961.— 328 с.
 38. Українці: Історико-етнографічна монографія у двох книгах. Опішне: Українське народознавство, 1999.
 39. Шевченко Є. Народна деревообробка в Україні: Словник народної термінології / Наук. редактор М.Кодак. К., 1997.
 40. Щербаківський В. Українське мистецтво: Вибрані неопубліковані праці / Упоряд., вст. ст. В. Ульяновського; додаток